

Barraca 5 de la Farinera

Rellinars

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: La Farinera
Emplaçament A tocar amb Castellbell i el Vilar i Vacarisses
Alçada: 287

Coordenades:

Latitud: 41.62375
Longitud: 1.89481
UTM Est (X): 407933
UTM Nord (Y): 4608593

Classificació

Número de fitxa 08179 - 128
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Popular Modern Contemporani
Segle XVIII-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Coberta parcialment enfonsada a l'interior i moviment estructural dels murs nord-oest i sud-oest.
Protecció Legal
Observacions protecció: Decret 27/2011 del Consell Comarcal del vallès Occidental
Accés Díficil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08178A008000860000OA
Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch
Data de registre de la fitxa: dj., 18/04/2019 - 02:00

Descripció

Barraca de pedra seca situada per sobre del camí del Planet, a mà dreta baixant cap a l'antic molí fariner de la Farinera. En aquest indret, les feixes que fa uns anys havien estat entapissades d'oliveres, ara són un terreny erm on els marges de pedra van caient a causa de la invasió del bosc. L'accés es fa enfilant-se pel marge de la carretera, just abans de topar-se amb un camp sembrat. Després d'una franja boscosa amb predomini de pineda, s'obre una zona de matollars, més aviat baixos i clars, on el romaní és més o menys dominant al costat d'altres arbustos i mates de port semblant.

Es tracta d'una construcció aèria excavada lleugerament en el pendent d'una feixa estreta gairebé amb la façana de migdia arranada al marge que la separa del bancal inferior. En aquest sentit, per aquesta banda de migdia, s'alça un mur de dos metres que reforça l'estructura. L'accés es feia, bàsicament, pujant per uns graons de pedra enclavats en el mur que s'han malmès amb el pas dels temps. És de planta rectangular, de 3,20 m per 2,30 m (mesures preses a l'interior) de costat. La porta, construïda a l'extrem dret de la façana principal està orientada al sud-est, amb una sola llinda; mesura 1,30 m d'alçada per 0,65 m d'amplada. Probablement hi hagués una porta de fusta ja que en el muntant dret s'hi ha localitzat una obertura que servia per travar la porta des de l'interior amb un forrellat o més senzillament amb una fusta travessera. Els murs tenen un gruix de 0,55 a 0,60 metre. La coberta segueix l'esquema de la falsa cúpula, per aproximació de filades amb llosa de tancament central, però només se'n conserva una alçada màxima de dos metres, ja que està parcialment enfonsada a l'interior de l'habitable. L'alçada del voladís és d'un metre (mesures preses al mur de tramuntana). La corona exterior, per la banda sud-oest, ha començat a enfonsar-se. De fet, sembla que en algun moment de la seva existència s'intentés fer alguna reparació engrossint el mur i escairant molt bé la cantonera i reforcessin la pedra emprada en la construcció amb morter de garsa i fins i tot modernament amb alguns pegats de ciment. A l'interior, en el mur orientat al nord-oest, hi ha tres tinells o cocons, un al costat de l'altre. El primer, a mà esquerra està situat damunt d'una de les pedres de fonamentació. Mesura 0,47 m d'amplada per 0,45 m d'alçada per una fondària de 0,40 m. El segon i tercer estan sobreposats. L'inferior està construït arran de terra (mesura 0,45 m d'amplada per 0,30 m d'alçada per 0,80 m de fondària). La seva fondària indica que probablement s'hi deixés el perpal i alguna eina de mànec llac com el xapo. El superior malmès amb restes de ciment, fa 0,45 m d'amplada per 0,42 m d'alçada per 0,50 m de fons. L'obertura de la cantonera és el resultat d'un despreniment. Malgrat les seves dimensions, no té espitlleres.

Per darrera el mur de tramuntana, arran de marge, hi ha un rec excavat al sòl que s'aprofitava per a recollir l'aigua d'escorrentia. La vegetació i l'abandonament de les terres l'està engolint. No s'observa cap llar de foc al seu interior, més aviat es tracta de l'obertura creada pel despreniment de la corona exterior. Les coordenades de l'aplicació Wikipedra la situen a una trentena de metres al sud-oest.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra de construccions de pedra seca, amb el codi número 6852. Però amb les coordenades desplaçades.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Rellinars aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en tines.

Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la

necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície.

La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

- PLANS MAESTRA, Jaume (2009). Arquitectura tradicional rural en pedra seca a la comarca del Bages. Ajuntament de Bellpuig i Publicacions d l'Abadia de Montserrat.
- RECULL HISTÒRIC DE MURA (2017). Pedra seca, pedra viva. Patrimoni vitícola i desenvolupament econòmic. Ponències i comunicacions de la IX Trobada d'Estudis per a la preservació del patrimoni de la pedra seca als Països Catalans.
- RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.
- SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.
- SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.
- SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.
- SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

